

СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ КОНТРОЛІНГУ В СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Дубровін В.В., студент

Науковий керівник: Догадайло Я.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасних умовах однією з причин виникнення кризових ситуацій на більшості українських підприємствах є низький рівень менеджменту. Саме некваліфіковані і помилкові дії керівництва привели багатьох суб'єктів господарювання до межі банкрутства. Найважливішим засобом успішного функціонування підприємства є контролінг, оскільки він забезпечує необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень шляхом інтеграції процесів збору, обробки, підготовки, аналізу та інтерпретації інформації; надає інформацію для керування трудовими і фінансовими ресурсами; забезпечує виживання підприємства на рівнях стратегічного і аналітичного управління. Контролінг є новою ефективною концепцією управління в рамках сучасного менеджменту.

Питанням теорії і практики контролінгу присвячені дослідження зарубіжних, вітчизняних учених і фахівців як: А. П. Градова, С. М. Петренка, А. Дайле, А. М. Ананькиної, Д. Хана, Р. Манна, Н. В. Поліщука, Е. Майера, М. С. Пушкаря, Х. Й. Фольмута, О. А. Зоріної, А. Г. Загороднього, Н. П. Шульги, М. Романової та ін.

Контролінг - це комплексна система управління підприємством, що включає в себе управлінський облік, облік і аналіз витрат, з метою контролю всіх стратегій витрат, всіх підрозділів і всіх складових виробленої продукції або надання послуг, а також їх наступне планування. До визначення контролінгу ряд авторів відносять відразу декілька наукових понять. Наприклад, Кармінський А. М., Оленев Н. І., Примак А. Г. називають контролінг як концепцією управління, так і способом мислення, системою надання інформації. Фалько С. відносить контролінг як до філософії і способу мислення, так і до системи підтримки керівників. Таким чином, наведені визначення поняття «контролінг» доповнюють одне одного й розкривають різні його грані. Манн Р. розглядав контролінг як систему регулювання витрат і результатів діяльності, що допомагає в досягненні цілей підприємства, дозволяє уникнути несподіванок і своєчасно включити червоне світло, коли економіці підприємства загрожує небезпека, що вимагає вживання заходів протидії загрозам. Хорват П. визначає контролінг

як підсистему управління, що координує підсистеми планування, контролю й інформаційного забезпечення, підтримуючи тим самим системо-утворюючу та системо-пов'язуючу координацію. Хан Д. розуміє під контролінгом елемент управління соціальною системою, виконуючи свою головну функцію підтримки керівництва в процесі рішення ним загальної задачі координації системи управління з акцентом перш за все на завдання планування, контролю і інформування. Хоча не існує єдиної точки зору щодо визначення поняття та контролінгу, майже всі фахівці схильні вважати, що завдання контролінгу полягає у підтриманні управління підприємством шляхом планування, регулювання та контролю за допомогою координуючого інформаційного забезпечення. Як показав аналіз, єдності думок в визначенні поняття «Контролінг» немає. Проте для впровадження контролінгу на підприємстві необхідно чітко розуміння сутності поняття. Для визначення сутності поняття відповідно сучасним умовам розвитку підприємства доцільно проаналізувати існуючі поняття з урахуванням змін їх сутності у часі. Аналіз здійснювався шляхом вивчення поглядів як вітчизняних так і закордонних вчених (таблиця 1) та виявлення їх переваг та недоліків (таблиця 2).

Таблиця 1 – Класифікація підходів до розгляду сутності поняття «Контролінг»

Автори	Сутність поняття «Контролінг»	Пере-ваги	Недо-ліки
1	2	3	4
Контролінг як елемент управління соціальною системою			
Хан Р. (1997)	Контролінг - це елемент управління соціальною системою, виконуючи свою головну функцію підтримки керівництва в процесі рішення ним загальної задачі координації системи управління з акцентом перш за все на завдання планування, контролю і інформування.	2,7,8	1,3-6
Контролінг як філософія та спосіб мислення керівників			
Фалько С. (2008 р.)	контролінг - це філософія і спосіб мислення керівників, орієнтовані на ефективне використання ресурсів і розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.	5,6	1-4,7,8
Контролінг як концепція управління			
Кармінський А. М. (1998 р.)	Контролінг - це нова концепція управління підприємством, функція підтримки управління підприємством, яка виконується контролерами. Філософія і образ мислення керівників, які орієнтовані на ефективне використання ресурсів і розвиток підприємства (організації) в довгостроковій перспективі.	5,6	1-4,7,8
Фольмут Х. Й. (2003 р.)	Контролінг – це цілісна концепція економічного управління підприємством, що спрямована на виявлення всіх шансів і ризиків, що пов'язані з отриманням прибутку в умовах ринку.	5,6	1-4,7,8

1	2	3	4
Контролінг як функція			
Швиданенко Г.О (2008 р.)	Контролінг - це локальна функція в рамках управління підприємством і підтримку управління завдяки інформації, яка включає процеси обробки даних (збір, підготовка, пере адресація виробничої інформації), планування, орієнтоване на загальні цілі, а також контроль їх досягнення і похідні управлінські заходи.	2,3,7, 8	1,4,5,6
Контролінг як функціонально-відокремлений напрямок			
Данилочкіна Н.Г. (2004 р.)	Контролінг - це функціонально-відокремлений напрям економічної роботи на підприємстві, пов'язаний з реалізацією фінансово-економічної коментуючої функції в менеджменті для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень	1,3,4, 5,8	2,6,7
Контролінг як система або підсистема			
Петренко С. Н. Сухарева Л. О (2002 р.)	Контролінг - це обліково-аналітична система, яка реалізує синтез елементів обліку, аналізу, контролю, планування та забезпечує як оперативне, так і стратегічне управління процесом досягнення цілей і результатів діяльності підприємства	2,3,5, 7	1,4,6,8
Манн Р. (2008 р.)	Контролінг- це система регулювання витрат і результатів діяльності, що допомагає в досягненні цілей підприємства, дозволяє уникнути несподіванок і своєчасно включити червоне світло, коли економіці підприємства загрожує небезпека, що вимагає вживання заходів протидії загрозам.	1,3,5	2,4,6-8
Зоріна О.А. (2010 р.)	Контролінг – це система інформації, яка сприяє забезпеченню тривалого існування підприємства, він націлений на майбутнє.	1,5	2-4,6-8

Таблиця 2 – Переваги та недоліки визначення поняття контролінг

Переваги	Недоліки
1	2
1. Можливість передбачення перспективи розвитку підприємства та миттєве прийняття стратегічного рішення, що сприятиме виконанню основного принципу контролінгу «сьогодні роботи те, про що інші завтра будуть тільки думати».	1. Неможливість виконання основного принципу контролінгу «сьогодні роботи те, про що інші завтра будуть тільки думати».
2. Урахування всіх основних функцій управління: планування, організація, мотивація і контроль.	2. Урахування всіх основних функцій управління не забезпечується.
3. Орієнтованість на досягнення стратегічних та тактичних цілей.	3. Орієнтованість на досягнення стратегічних та тактичних цілей відсутня.
4. Урахування специфічної функції контролінгу.	4. Урахування специфічної функції контролінгу не здійснено.
5. Урахування орієнтованості на передбачення майбутнього.	5. Орієнтованість на передбачення майбутнього не урахована.
6. Забезпечення безперервного системного удосконалення роботи підприємства.	6. Відсутність забезпечення безперервного системного удосконалення роботи підприємства.

1	2
7. Можливість регулярно порівнювати планові показники з фактичними, оперативно впливати на ситуацію та своєчасно реагувати у разі наявності значних відхилень.	7. Неможливість регулярно порівнювати планові показники з фактичними, оперативно впливати на ситуацію та своєчасно реагувати у разі наявності значних відхилень.
8. Урахування необхідності створення релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.	8. Необхідність створення релевантної інформації для прийняття управлінських рішень не урахована.

Аналіз джерел визначення поняття “Контролінг” різних авторів показав, що різноманітність підходів можна розбити на шість груп. В останні роки контролінг розглядається або як система або як підсистема. Орієнтуючись на переваги та ураховуючи недоліки існуючих понять було уточнено сутність поняття, що досліджувалося. Таким чином, під контролінгом автор пропонує розуміти підсистему управління підприємством, яке реалізує інформаційну, аналітичну, обліково-контрольну, координаційну, розвитку управління та коментуючу функції. Вона забезпечує управління процесом досягнення як оперативних так і стратегічних цілей підприємства і орієнтацію на майбутній розвиток шляхом безперервного системного удосконалення роботи підприємства, що є основою антикризового управління.

Таким чином, автором здійснено порівняльний аналіз підходів щодо визначення поняття «Контролінг» у різні періоди часу та на підставі одержаних результатів одержало подальший розвиток визначення одержало подальший розвиток сутність поняття «Контролінг», яке на відміну від існуючих ураховує, по-перше, виконання всіх функцій контролінгу, по-друге, орієнтацію на майбутній розвиток шляхом безперервного системного удосконалення роботи підприємства.

Література.

1. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления / Майер Э. - М. : Финансы и статистика, 1993. - 76 с.
2. Хан Дитгер ПиК. Стоимостно-ориентированные концепции контроллинга / Хунгенберг Харальд ; [пер. с немец. Л.Г. Головач, М.Л. Лукашевич и др.]. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 928 с.
3. Контроллинг в бизнесе: методологические и практические основы построения контроллинга в организациях / [Карминский А.М., Оленев Н.И., Примак А.Г., Фалько С.Г.] - М. : Финансы и статистика, 1998. – 225 с.

4. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посіб.] / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
5. Манн Р. Контроллинг для начинающих / Р. Манн, Э. Майер ; [пер. с нем. под ред. В. Б. Ивашкевича]. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 304 с.
6. Сухарева Л. А. Контроллинг – основа управления бизнесом / Л. А. Сухарева, С. Н. Петренко. – К. : Ольга; Ника-центр, 2002. – 208 с.
7. Контроллинг : учебное пособие / Т. Ю. Теплякова. – Ульяновск : УлГТУ, 2010. – 143 с.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: УТОЧНЕННЯ ПОНЯТЬ

Трощій І.І., студент

Науковий керівник: Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор

Харківський національний автомобільно-дорожній

університет

Зміни у законодавстві, цінах на товари та послуги, в технології, наявність конкуренції з вітчизняними та закордонними підприємствами свідчить про те, що ми живемо у світі, що швидко змінюється. Все частіше підприємства опиняються у непередбачуваних ситуаціях, у стані невизначеності в прийнятті рішень, коли традиційні підходи до управління неспроможні забезпечити правильної орієнтації та підготувати підприємство до майбутнього. Саме це стало головною причиною виникнення стратегічного управління.

Термін "стратегічне управління" був прийнятий на початку 70-х рр. ХХ століття для того, щоб внести різницю між поточним управлінням і управлінням, котре здійснюється на найвищому рівні.

Проблемі стратегічного управління підприємством присвячені наукові праці багатьох учених. Тим часом, дотепер немає єдності думок щодо його сутності. У зв'язку із цим виникає завдання щодо вирішення виниклих протиріч та неоднозначностей.

Існує значна кількість визначень стратегічного управління, що приводиться західними та вітчизняними фахівцями. У таблиці 1 наведені найпоширеніші визначення.